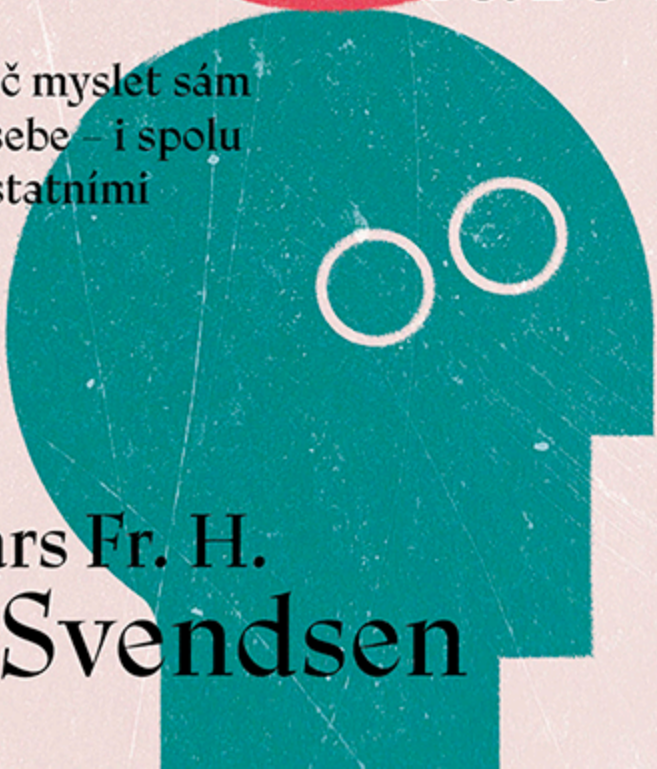
přeložil Ondřej Vimr

Hlupáci, idioti a hloupí idioti

Proč myslet sám za sebe – i spolu s ostatními

Lars Fr. H. Svendsen

© Lars Fr. H. Svendsen
First published by Kagge Forlag AS, 2024
Published in agreement with Oslo Literary Agency

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.

Translation © Ondřej Vimr, 2026
Cover © Daniel Pocar, 2026
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2026

ISBN 978-80-277-7446-3 (pdf)

Hlupáci, idioti a hloupí idioti

Proč myslet sám
za sebe – i spolu
s ostatními

Lars Fr. H.
Svendsen

přeložil Ondřej Vimr

VIA

Obsah

Úvod	**9**
Nekonečná pestrost hlouposti	**15**
Hloupost. O absenci myšlení	**27**
Idiotství. O špatném myšlení	**47**
Hloupé idiotství. Bezmyšlenkovitě ve vleku špatného myšlení	**69**
Jsou konzervativci hlupáci a radikálové idioti?	**97**
Je hloupost naše budoucnost?	**105**
Bonus. Idiotství filozofie	**111**
Poděkování	**125**
Použitá literatura	**127**
Rejstřík osob	**137**

„Když je člověk mrtvý, tak neví, že je mrtvý.
Bolestné a těžké je to jen pro ostatní.
Stejně jako když je hloupý.

Ricky Gervais

Úvod

Jsem hlupák. Ty taky. Kromě toho jsem idiot. Ty taky. Čas od času jsme navíc hloupí idioti. Moje hloupost a idiotství jsou pro tebe daleko méně podstatné než tvoje hloupost a tvoje idiotství. Idiotem, který ve vašem životě hraje tu nejdůležitější roli, je totiž ten, kterého každé ráno potkáváte v zrcadle. Tento esej si klade za cíl poskytnout čtenáři prostor zamyslet se nad vlastní hloupostí, nejen rozpoznávat ji u druhých – přestože i na to tady samozřejmě dojde.

Výrazy „hlupák" a „idiot" člověk zpravidla používá spíše pro označení druhých než sebe sama, i když občas dokážeme své minulé já zhodnotit jako naprostého idiota. Někdy k takové sebereflexi dochází rychle, častěji to trvá déle a většinou k ní nedojde nikdy. V rukou držíš svého druhu příručku seberozvoje, která obsahuje několik, byť velmi obecných rad, jak se vyhnout tomu, abychom byli až příliš velkými hlupáky nebo idioty.

Potřeba filozofie hlouposti vychází mimo jiné z pozorování způsobů, jakými se mnozí lidé prezentují na sociálních sítích. Zkrátka se tu v opravdu velké míře vyskytuje špatné

myšlení a ruku v ruce s ním jde i odpovídající chování. Idioti mají zvýšenou tendenci chodit s kůží na trh, takže rozsah idiotství a hlouposti můžeme snadno bezděčně nadhodnotit. Beztak to ale vypadá, že je obojího k mání víc než dost.

Lidská hloupost může dosahovat míry, pro niž jen stěží platí vůbec nějaké limity. Britský spisovatel Terry Pratchett (1948–2015) poznamenal: Kdybyste připevnili do nějaké tajemné jeskyně velký vypínač, nad nímž by byla umístěna tabule s nápisem „Vypínač k vypnutí světa. PROSÍME, NEDOTÝKEJTE SE!“, neměla by barva na tabuli jistě ani čas zaschnout a nějaký idiot by ho zmáčknul.[1] Většina z nás až tak kolosálními idioty není, jenže někteří ano. Všichni jsme dostali do vínku značnou dávku hlouposti, ovšem u některých je tato vlastnost natolik výrazná, že se stává určujícím rysem jejich osobnosti.

Důvod, proč jsme všichni hloupí, spočívá v tom, že hloupost je neoddělitelně spjata se schopností myslet. „Hloupost“ chápu v tomto eseji jako nevyužívání schopnosti myslet, zatímco „idiotství“ označuje její špatné využívání. Výrazy „hloupost“ a „idiotství“ se tu vztahují k nedostatkům, které lze u člověka oprávněně kritizovat, nikoli k omezením způsobeným vnějšími okolnostmi, nad nimiž nemá jedinec kontrolu. Zabývám se zde lidmi s „normální“ nebo vyšší úrovní funkčních rozumových schopností. Pravda, často se člověk neubrání otázce, jestli někteří přispěvatelé do diskusních fór a podobných platforem skutečně spadají do kategorie osob s „normální“ úrovní kognitivních schopností. Stanovit hranici mezi tím, co je ještě „normální“ a co už ne, se navíc

1 Terry Pratchett: *Zloděj času*. Překlad Jan Kantůrek. Praha: Talpress 2023, s. 90.

jeví jako krajně problematické. Do této debaty se zde ale pouštět nehodlám.

Zato mám v úmyslu do svých úvah zahrnout jedince s vysokou inteligencí, kteří se přesto kvalifikují jako hlupáci a idioti. Že někdo dokáže například řešit složité matematické problémy nebo je světovou špičkou ve vývoji nových léků proti rakovině, ještě neznamená, že není hloupý jako troky nebo naprostý idiot v mnoha jiných oblastech. Možná je k tomu dokonce náchylnější, protože vynikající schopnosti v jedné oblasti v člověku snadno vzbudí mylné zdání, že exceluje i v ostatních. Potkal jsem řadu lidí, kteří o sobě prohlašovali, že mají vysoké IQ. Společným rysem u nich je, že nepůsobí příliš chytře. Často ani ničeho významného nedosáhli. Samozřejmě existují i lidé s vysokým IQ, kteří jsou chytří a něco podstatného dokázali, ale ti se obvykle zajímají o mnohem důležitější věci než o to, jaké IQ asi tak mají.

Všichni se dopouštíme hloupostí. I já už si položil otázku, proč jsme se neujistili, že máme shozené pojistky, a teprve potom kleštěmi nepřestřihli kabel. Právě v takových případech nám svět okamžitě uštědří zpětnou vazbu a dá najevo, že naše počínaní nebylo zrovna duchapřítomné. Obvykle to dopadne víceméně dobře a stejnou chybu už člověk hned tak nezopakuje. Ne vždy to ale má šťastný konec, a právě pro tyto případy existuje takzvaná Darwinova cena – výborný zdroj zábavy, ačkoli se naneštěstí uděluje pouze jedincům, kteří svou nepatrnou troškou přispěli k evoluci tím, že vlastní smrtí nebo sterilizací za obzvláště hloupých či idiotských okolností sami sebe odstranili z genofondu. Mezi favority patří nejmenovaný kanadský právník, který se ve snaze dokázat nerozbitnost jistého typu okenní tabule vrhl přímo proti oknu ve dvacátém pátém patře. Sklo sice neprasklo,

ale právník si neověřil, zda rám okna takový náraz unese. Neunesl – nerozbitá tabule skla vypadla i s právníkem. Nikoho asi příliš nepřekvapí, že devět z deseti laureátů Darwinovy ceny jsou muži.

Svět nám může poskytnout zpětnou vazbu také v podobě výsledku písemné zkoušky. Při hodnocení testů člověk vcelku pravidelně narazí na práci studenta, jenž probíranou látkou příliš nevládne, ale přesto se pokusí otázku zodpovědět dle svých nejlepších schopností. Například když má vysvětlit rozdíl mezi náhodně pravdivou generalizací – třeba že všichni studující v poslední řadě mají na sobě bílé tričko – a vědeckým zákonem. A odpoví, že „o vědeckých zákonech rozhoduje král". Jako zkoušející se nad tím člověk pousměje, podrbe se za uchem, pokusí se zrekonstruovat, co se zkoušenému studentovi honilo hlavou, a pousměje se o to víc, když si uvědomí, že daný student mimo jiné nerozumí rozdílu mezi vědeckými zákony a těmi právními.

Tento esej představuje drobný příspěvek k filozofické disciplíně, která se nazývá epistemologie ctnosti. Slovo „epistemologie" je složeno ze dvou řeckých slov: *epistémé* (poznání, vědění, rozumění) a *logos* (rozum, řeč). Jinak řečeno, jde o nauku o poznání. „Ctnost" je překlad řeckého *areté*, které popisuje schopnost být prospěšný. Etika ctnosti je tedy naukou o tom, jak člověk může být (co nejvíce) prospěšný jako jednající bytost. A epistemologie ctnosti je naukou o tom, jak člověk může být prospěšný jako poznávající bytost. Ale tento esej také popisuje, jakým způsobem a z jakého důvodu může člověk coby poznávající bytost selhávat. Vlastnosti jako arogance, omezenost, tvrdohlavost, neochota přijímat argumenty, nedostatek vůle a schopnosti přiznat chybu, povrchnost a nedbalost výrazně snižují pravděpodobnost, že

člověk dospěje k rozumným názorům. Kdo chce být aspoň do určité míry rozumnou osobou, měl by se učit tyto vlastnosti sám u sebe aktivně rozpoznávat a překonávat.

Immanuel Kant (1724–1804) rozlišoval mezi „slabostmi" ducha a „chorobami" ducha a tvrdil, že mezi nimi existuje jednoznačná hranice.[2] Sám bych však řekl, že jde spíše o plynulý přechod, protože když „slabosti" ducha nabudou dostatečně radikální podoby, můžou se snadno posunout do oblasti choroby. Když se třeba pustíte do diskuse s lidmi, kteří mají zálibu v konspiračních teoriích, často není úplně jasné, na které straně onoho kontinua se nacházejí. V některých případech je těžké se vyhnout závěru, že nejde jen o hloupost nebo idiotství, ale jednoduše o pomatenost, protože se to zcela vymyká jakémukoli uchopitelnému standardu lidské racionality. Idiotství na mě funguje trochu jako na mouchu mucholapka. Strávil jsem totiž příliš mnoho hodin svého života brouzdáním po webech věnovaných absurdním konspiračním teoriím téměř o čemkoli, případně těm nejšílenějším představám o alternativní medicíně. Sotva to ze mě udělalo moudřejšího člověka, ale jako svérázný zdroj zábavy to nepochybně fungovalo.

Dalo by se namítnout, že svoje názorové oponenty zkrátka a jednoduše označuji za hlupáky, a bylo by opravdu hloupé dopustit se tu souvislé argumentace *ad hominem*, v níž bych útočil na osoby, a ne na jejich názory. Rozhodující však v tomto kontextu není to, jaké názory kdo má, ale proč je má. Nejsi hlupák jen proto, že se mýlíš. O tom, zda jsi hlupák, rozhoduje způsob, jakým se mýlíš. Můžeš mít zcela správné

2 Immanuel Kant: *Anthropologie in pragmatischer Hinsicht*, Hamburg: Meiner 2000, § 45. Pokud není uvedeno jinak, překlady citací jsou mé vlastní (pozn. překl.).

názory na všechno možné, a přesto být hlupák, pokud máš hloupý přístup. Je to jako řídit v opilosti: Možná se ti podaří bezpečně a bez nehody dojet domů, i tak ale zůstaneš idiotem, co řídí auto pod vlivem alkoholu. Jestli jsi, nebo nejsi hlupák, nezávisí na tom, jsou-li tvé názory pravdivé, nebo nepravdivé, ale na tom, jak k nim dospěješ.

Hloupost a idiotství na sebe sama nevidí – jsou slepé vůči vlastní hlouposti a idiotství. Sebereflexe je však vždy nakonec možná, protože všichni dokážeme pojmout více než jednu myšlenku, takže pokud jsme schopni připustit, že v sobě hloupost a idiotství máme, dokážeme je také identifikovat. Je mnohem jednodušší uvědomovat si hloupost a idiotství druhých než svoje vlastní. Jak se zcela správně praví v Kázání na hoře: „Jak to, že vidíš třísku v oku svého bratra, ale trám ve vlastním oku nepozoruješ? Anebo jak to, že říkáš svému bratru: ‚Dovol, ať ti vyjmu třísku z oka' – a hle, trám ve tvém vlastním oku! Pokrytče, nejprve vyjmi ze svého oka trám, a pak teprve prohlédneš, abys mohl vyjmout třísku z oka svého bratra."[3]

Ve své podstatě se filozofie zabývá především sebereflexí, tedy usilovnou prací na vlastních myšlenkových pochodech a způsobech uvažování. Takové sebepoznávání nemůže totiž nikdo provádět za nás. Každý to musí zvládnout sám. Tahle kniha vám může nanejvýš pomoci uvědomit si vaše vlastní sklony k hlouposti, idiotství a hloupému idiotství a poukázat na některé aspekty toho, jak a proč jim podléháte. Potom už je na vás, jak s tím naložíte, dobře si vědomi toho, že jde o sisyfovskou práci. Nikdy nedojdete k cíli.

3 Matouš 7,3–5; Lukáš 6,41–42. Český ekumenický překlad.

Nekonečná pestrost hlouposti

Existuje spousta výrazů, kterými můžeme popsat sami sebe, když jako poznávající a jednající bytosti selháváme. V psychiatrii se dříve slovem „idiot" označoval člověk s IQ nižším než 25. V běžné mluvě se však tohle slovo v uvedeném významu nepoužívá – a nebudu tak činit ani já. Nepanuje žádná všeobecná shoda na tom, co přesně slova „hlupák" a „idiot" znamenají. Někteří mezi nimi rozlišují velmi přísně, jiní je používají zcela zaměnitelně a další považují jedno za podmnožinu druhého.

Můžeme si představit mnoho různých způsobů, jak kategorizovat selhání, kterých se jako poznávající bytosti dopouštíme. Spisovatel a filozof Umberto Eco (1932–2016) rozlišuje v románu *Foucaultovo kyvadlo* (1988) tyto čtyři ideální typy lidí: idioty, kretény, hlupáky a blázny.[4] Idiot je ten, kdo

4 Umberto Eco: *Foucaultovo kyvadlo*. Překlad Zdeněk Frýbort. Praha: Český klub 2003, s. 61–65.

se nedokáže vyjadřovat ani ovládat své jednání. O kreténovi platí, že neustále stáčí řeč špatným směrem. Vypráví o psech, když ostatní mluví o kočkách, zeptá se čerstvého vdovce, jak se daří jeho ženě, a systematicky porušuje pravidla rozhovoru. Hlupák se vyznačuje chybnými úsudky, je doslova virtuosem ve vytváření mylných závěrů, a když už náhodou řekne něco správně, bezpochyby k tomu dospěl pomocí chatrných předpokladů. Na rozdíl od hlupáka se blázen logikou neřídí vůbec a ke svým přesvědčením dospívá spíše zkratkovitými závěry než chybnými úsudky. Naprosto cokoli se pro něj tudíž může stát důkazem naprosto čehokoli. Podle Eca je normální člověk ten, kdo v sobě dokáže tyhle čtyři typy rozumně smíchat, protože v nějaké míře je v sobě každý z nás má všechny.

Historik ekonomie Carlo M. Cipolla (1922–2000) zase rozdělil lidstvo do čtyř skupin: prosťáčci, inteligenti, lupiči a hlupáci.[5] Prosťáčci přinášejí zisk druhým, zatímco sami prodělávají. Kdo naopak dokáže zajistit zisk sobě i druhým, je člověk inteligentní. Lupiči generují zisk pro sebe tak, že působí ztrátu ostatním. Poslední skupinou jsou hlupáci, kteří škodí ostatním, aniž z toho sami mají jakýkoli prospěch. Cipolla tvrdil, že lidí v této poslední skupině hlupáků je v každé době mnohem víc, než jsme ochotni si připustit. Svou tezi přitom zakládal jen na obecné lidské zkušenosti: Ti, o nichž jsme se domnívali, že jsou inteligentní, se mnohdy ukážou být naprosto hloupí a každý boží den zas a znovu narážíme na hlupáky, kteří dokážou člověku pořádně znepříjemnit život.

5 Carlo M. Cipolla: *The Basic Laws of Human Stupidity*, London: WH Allen 2019, s. 37. (Viz též česky Carlo M. Cipolla: *Základní zákony lidské blbosti*. Překlad Jindřich Vacek. Praha: Argo 2012.)

Osobně jsem zvolil trochu jiný přístup a tvrdím, že hlupáci jsme všichni, jen ne ve stejné míře. Pojem hlouposti proto vážu spíš k nedostatku myšlení než k tomu, jaké důsledky mají naše činy pro nás samotné a pro druhé. Z Cipollova pohledu je hlupák ten, kdo *ze své podstaty* škodí ostatním, aniž z toho má jakýkoli užitek. I když mohou být hlupáci otravní, nemyslím si, že většina z nich skutečně působí svému okolí významnou škodu. Zejména pak pochybuji o Cipollově tvrzení, že hloupost je vrozená vlastnost, kterou někteří lidé mají a jiní ne: „Člověk je hloupý se stejnou platností, s jakou má zrzavé vlasy; patří do skupiny hlupáků, tak jako patří k určité krevní skupině.“[6] Já bych spíše řekl, že všichni začínáme jako hlupáci a následně v různé míře dokážeme tuto hloupost překonávat, jen abychom se k ní později v mnoha případech zase vrátili. Hloupost chápu jako bezmyšlenkovitost, která se v průběhu života projevuje v různé míře a v rozmanitých podobách.

Zřejmě nejpřekvapivější je Cipollovo tvrzení, že se v každé skupině lidí vyskytuje shodný podíl hlupáků, ať už jde o laureáty Nobelovy ceny, nebo o influencery. Svou tezi opírá výhradně o svůj „zákon“, podle něhož je pravděpodobnost, že je někdo hloupý, zcela nezávislá na jakýchkoli jiných vlastnostech dané osoby.

Já si naopak myslím, že míra hlouposti souvisí velmi úzce s řadou dalších osobnostních rysů. I když je dost dobře možné, že někteří nositelé Nobelovy ceny mohou být poměrně hloupí a stejně tak někteří influenceři docela chytří, zdá se mi vysoce pravděpodobné, že podíl hlupáků v těchto dvou skupinách není zcela shodný.

6 Tamtéž, s. 19n.

Jak už jsem naznačil, hodlám nás dělit do tří kategorií:

hlupáci,
idioti,
hloupí idioti.

Hlupáci jsme všichni: Vyjadřujeme se pomocí klišé a ustálených frází, které zakrývají fakt, že tomu, o čem mluvíme, vlastně moc nerozumíme. Jinak to snad ani být nemůže. Zároveň jsme všichni také idioti, protože pokud chceme překonat vlastní hloupost, nemůžeme se vyhnout přemýšlení, při kterém se však nikdo z nás nedokáže zcela vyvarovat idiotských chyb. Hloupý člověk nepřemýšlí, idiot přemýšlí špatně. Hloupost je východiskem našeho poznávání. Můžeme ji však čas od času překonat tím, že začneme skutečně myslet. Jakmile začneme myslet, stane se nám setrvalou hrozbou idiotství a nemá smysl si nalhávat, že se mu zcela vyhneme. O to víc bychom se ale měli snažit nestat se hloupými idioty. Hloupým idiotem se člověk stává tehdy, když začne idiotské závěry považovat za samozřejmou pravdu, když se ve svém idiotství zabarikáduje.

Hlupák nemyslí, idiot myslí chybně – a hloupý idiot své myšlenkové chyby bezmyšlenkovitě přijímá. To, co bychom hovorově mohli nazývat natvrdlostí, může mít samozřejmě více rozměrů, zde si však vystačím s tímto základním schématem. Na začátku je člověk hlupák, později se stává idiotem. Obě tyto kategorie jsou proměnlivé. Dá se mezi nimi přecházet tam a zpět. Hloupý člověk nezná pochybnost a slepě věří tomu, co mu bylo řečeno. Jakmile se však dostaví pochybnosti, může se hloupý člověk proměnit v idiota. U hloupého idiota je pak pochybnost opět překonána, tentokrát ve prospěch neochvějné jistoty.

Michel de Montaigne (1533–1592) poznamenává:

Kdyby se každý, kdo vyslechl výstižný soud, naučil ihned vztáhnout tento soud i na sebe tam, kde se ho týká osobně – jako to činíme my, co studujeme sami sebe –, shledal by, že nejde ani tak o pěkně pronesené slovo, jako spíše o prudké šlehnutí bičem cílící na obyčejnou pošetilost vlastního úsudku. Poselství a varování, která vycházejí z pravdy, však vždy bereme tak, jako by byla určena všem ostatním, jen ne nám samotným; a ve své hlouposti si je jen naprosto zbytečně ukládáme do paměti, místo abychom je využili k nápravě vlastních mravů.[7]

Pokud jste hloupí, zprvu si svou hloupost vůbec neuvědomujete. Začnete si ji postupně uvědomovat zpravidla proto, že vás na ni upozorňují druzí. Pokud je člověk v dostatečné míře vystavován poukazům na vlastní hloupost, může ji i sám vzít na vědomí. Idiot si svoje idiotství připouští o poznání více, protože se neustále nachází v procesu sebereflexe, která ovšem selhává. Zato hloupý idiot je vůči kritice zcela imunní.

Někteří lidé jsou hloupější než jiní a někteří jsou zase větší idioti než ostatní. Neznamená to však, že by člověk vždy představoval jen jeden z těchto typů. Že je buď hloupý, nebo idiot, nebo hloupý idiot.

Člověk může být hlupák, idiot i hloupý idiot v různých ohledech současně. Tyto pojmy necharakterizují osobnost jako celek, ale spíše určité její vlastnosti, případně jejich nedostatek. U některých osob ovšem může jedna z těchto

7 Michel de Montaigne: „Livre I, Chapitre XXIII, De la coustume et de ne changer aisément une loy receüe", in *Oeuvres complètes*, Bibliothèque de la Pléiade, Paris: Editions Gallimard 1962.

vlastností převládnout natolik, že je lákavé ztotožnit s ní celého člověka.

Někdo může namítnout, že výrazy jako „hloupý" bychom neměli používat pro lidi, nýbrž jedině pro jejich myšlenky a činy; podobně jako mnozí tvrdí, že slovem „zlý" se nemají označovat lidé, ale pouze jejich činy. Za tímto postojem stojí přesvědčení, že nazvat člověka „hloupým" nebo „zlým" je jednoduše kruté. A já samozřejmě souhlasím, že na tom není nic příjemného, takhle se o druhých vyjadřovat. Když už to však někdo udělá, pak zpravidla ne proto, aby byl příjemný, nýbrž kritický. Samotné slovo „kritický" má původ v řeckém *krinein*, které znamená posuzovat, odlišovat a třídit. Být kritický tedy znamená rozlišovat mezi tím, co perspektivou rozumu obstojí, a co neobstojí.

I přesto si třeba vyslechneme, že s užitím takových výrazů se má člověk omezit na hodnocení činů, a ne samotných osob. Jenže proč vlastně? Nezbývá než upozornit, že titíž lidé, kteří odmítají k jednotlivci přiřadit slova jako „hloupý" nebo „zlý", obvykle nespatřují žádný problém v označení člověka za „moudrého" či „dobrého", aniž jakkoli ozřejmí, proč je pozitivní přívlastek v popisu osoby přijatelný, zatímco ten negativní nikoli. A v tom spočívá neopodstatněná nesouměrnost. Kdyby byli důslední, měli by při popisu osob přestat používat i kladné charakteristiky. Otázka zní, jestli je k tomu vůbec nějaký dobrý důvod.

Činy mají vlastnosti, které lze popsat přídavnými jmény, a stejně tak mají vlastnosti, které lze popsat přídavnými jmény, i lidé. Přídavná jména, jimiž označujeme člověka, by měla odpovídat těm, jimiž popisujeme jeho myšlenky a jednání. Proč? Protože k poznání, kým někdo skutečně je, nemá ani on sám, ani nikdo další přístup jinak než skrze to,

co daný člověk dělá a říká. Jsi tím, co činíš. Jednáš-li zle, jsi zlý. A myslíš-li hloupě nebo idiotsky, jsi hloupý nebo idiot. K tomu je však třeba dodat, že nikdo není zcela totožný s tím nejhorším, co kdy udělal, nebo s tím nejhloupějším, co kdy pomyslel. Každý z nás je směsicí, která se pohybuje v rámci kontinua.

Výhradně dobří, zlí, chytří nebo hloupí lidé existují jen ve světě fikce. Jsou to naše idealizace. Výrazy „hlupák", „idiot" a „hloupý idiot" označují to, čemu německý sociolog Max Weber (1864–1920) říkal *ideální typy*. Ideální typ je konstrukce, v níž jsou zvýrazněny typické rysy určitého jevu, který se ale v realitě nikdy nevyskytuje v čisté podobě. Všichni se nacházíme někde na spektru mezi dobrým a zlým, chytrým a hloupým. Nejsme však všichni na tomtéž místě. Někteří jsou hloupější než druzí nebo zlejší než druzí, případně obojí. Nikdo z nás není osvobozen od hlouposti ani od občasných idiotských myšlenkových chyb. Zároveň ale existují lidé, kteří jednu z těchto charakteristik ztělesňují natolik výrazně, že téměř zosobňují daný ideální typ.

Nakolik je někdo hlupák, nebo spíš idiot, když pronáší nějaké málo bystré tvrzení, záleží na tom, proč to říká. Vezměme třeba výrok: „Všechno, co se děje, má svůj důvod." Pokud tohle někdo tvrdí jen proto, že to někde slyšel a teď stejná slova papouškuje dál, je to hlupák. Mohlo se ale také stát, že se nad oním tvrzením skutečně zamyslel a sám dospěl k takovému závěru, podobně jako už mnozí před ním. V takovém případě jde spíše o idiota. Je docela rozumné se domnívat, že naprosto všechno, co se ve světě děje, má nějakou *příčinu*, ale často se přehoupneme od jednoho pojmu k druhému a pak prohlásíme, že všechno, co se děje, má svůj *důvod*. Tomu ale opravdu nemáme žádný důvod věřit. „Důvodem" se tu

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy ***Hlupáci, idioti a hloupí idioti*****.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.